

Stora Hammars gamla kyrka

55.4233, 12.9900

Stora Hammars gamla kyrka är ursprungligen uppförd under tidig medeltid av den anonyme Oxiemästaren, som fått sitt namn efter sina stenarbeten i Oxie kyrka. Han brukade bland annat arbeta i krittsten och ofta avbilda ett lejon som äter vindruvor. En sådan bild finns här i Stora Hammars gamla kyrka, och har en gång suttit i den södra ingångsportalen. En annan av hans kännetecken är en speciell rutornamentik.

Även den välbevarade dopfunten är ett verk av Oxiemästaren.

Man har kommit fram till att dennes lärare Mårten stenmästare troligtvis som en av stenmästarna i slutförandet av Lunds domkyrka.

När Stora Hammars gamla kyrka första gången omnämns är den ett medeltida prebende åt Lunds domkapitel, vilket betyder att intäkterna från kyrkan gick till domkyrkans så kallade kanikesamfund i Lund.

Genom en dendrokronologisk datering av en ursprunglig träbjälke över långhuset har man fastställt att kyrkan byggdes på 1150-talet.

Det nuvarande, mycket stora koret uppfördes i tegel på 1400-talet när det gamla koret revs.

Runt år 1200 uppfördes ett brett västtorn och tornrummet försågs av ett kryssvalv i tegel. Valvkonsolerna har långa skaft,

och själva kapitälerna är utformade som människohuvud. Bland annat kan vi se en kung med krona. Även de äldsta romanska målningar i långhuset bör ha tillkommit då. Dessa finns endast i långhusets östra del och det finns också fragment bevarade ovanför långhusvalven från 1400-talet.

De äldsta föreställer skapelsen, bilder av Kristi lidandes historia och Kristi uppståndelse. Målningarna var länge överkalkade men togs fram igen i mitten av 1960-talet.

Altaruppsatsen och predikstolen är skapad av den skånske träsnidaren Johan Ullberg vid mitten av 1700-talet. Ullberg var krögare i Hurva men också en skicklig snidare som arbetat med många skånska kyrkor.

Vid sidan i koret finns nedgången till ett kolumbarium med plats för 60 urnor för släkten Lovén, som under flera generationer var präster i Stora Hammars gamla kyrka.

I koret finns en brudbänk som användes när man firade brudmässa.

Orgeln byggdes av Carl Grönvall från Hyby och renoverades på 1960-talet av orgelbyggare Anders Persson i Viken.

Det som idag är en fot till dopfontens cuppa, var ursprungligen stenbasen till en mittpelare mellan koret och långhuset.

Fram till 1920-talet fanns det läktare på både norra och södra sidan. Den norra läktaredelen som fortsatte utmed hela norra långhusmuren togs då bort. Läktarbarriären har flera målningar av apostlarna, skapade i slutet av 1600-talet av målaren Glaes Gertzson.

I vapenhuset finns två kyrktagningspallar. På dessa föll nyblivna mödrar på knä vid första kyrkobesöket efter förlossningen.

När den nya kyrkan i Höllviken stod klar 1902 hade den medeltida kyrkan tjänat ut som sockenkyrka.

Riksantikvarieämbetet i Stockholm godkände rivningen av den gamla kyrkan, och byggmästare Pettersson i Svedala som byggt den nya kyrkan, fick uppdraget att riva den gamla kyrkan. Han fann dock murarna allt för bastanta, och sade "låt den stå tills den faller". Så småningom beslöt man sig för att trots allt behålla den gamla kyrkan.

Stora Hammars gamla kyrka är stängd under vintern, men är sommartid mycket populär som dop och vigselkyrka. Under sommaren firar församlingen även gudstjänster och andakter här i kyrkan.

Källor:

Webb: Höllvikens församling.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Häfte: "Stora Hammars gamla kyrka - en kort beskrivning"